

Vörös bál

FECÓ

Jó estét kívánok Hölgyeim és Uraim! Ma este kalandozzuk el a 20. század elejére, abba a rövid időszakba, amely máig napig meghatározza sorsunkat. 1916 decemberében vagyunk Budapesten. Tőlünk jobbra a Ferenc József-híd, kicsit feljebb a Gellért-hegy, tőlünk balra a Margit-híd, velünk szemben koronázótemplomunk, a Mátyástemplom, mi magunk a Szentháromság-téren állunk három héttel apostoli királyunk halála után. Ezek a körülöttünk nyüzsgő munkások a koronázást készítik elő, ugyanis ma koronázzuk leendő királyunkat, IV. Károlyt. Ha még nem ismernek őket, hadd mutassam be talán mindenk előtt Böhm Vilmos villanyszerelőt. Annyit azért tudni kell Vilmosról, hogy ő nem csak egy egyszerű villanyszerelő, hanem elkötelezett szociáldemokrata. Ugye, Vilmos?

BÖHM

Igen, szervezett munkás vagyok, szociáldemokrata! A megállás nélküli haladás híve. Mellesleg, úgy titokban hadd mondjam el, hogy szerintem a hazafiasság az marhaság! Mi szociáldemokraták elhatároztuk, hogy kiirtjuk gyermekeinkből a hazaszeretetnek utolsó szikráját is, de megtanítjuk gyermekeinket arra, hogy gyűlöljék ezt a hazát és annak rabló tulajdonosait! Azért ma ez egy szép rendezvény lesz. No de ne is haragudj, most nem érek rá beszélgetni! Dolgozom.

FECÓ

Vilmos később nagy ember lesz. A Károlyi kormányban hadügyi államtitkár, később hadügyminiszter, a Tanácsköztársaságban a forradalmi kormányzótanács tagja, szocializá-

lasi, majd hadügyi népbiztos, később a Vörös Hadsereg főparancsnoka. 1919 júliustól bécsi követ.... Itt jön Garami Ernő műszerész, később a Károlyi-kormány kereskedelemügyi minisztere.... Ő Landler Jenő, szociáldemokrata ügyvéd, a Magyar Vasutasszövetség jogtanácsosa. 1918 novemberében a Nemzeti Tanács tagja, a szociáldemokrata pártban a kommunistákkal való egyesülés hangadója. A Tanácsköztársaságban kereskedelmi, majd belügyi népbiztos, hadtestparancsnok, majd főparancsnok. A vörösök bukása után az őt kereső fehérek elől előbb Bécsbe, majd Franciaországba menekül, ott is halt meg.... Ez a fiatal lendületes újságíró... Szervusz Tibor!

SZAMUELY

Szervusz kérlek! Ne zavarj, dolgozom!

FECÓ

Szóval, ez a fiatal elegáns úriember Samuely Tibor, egy gazdag gabonakereskedő fia, újságíró, később bevonul a seregbe, orosz fogságba esik, ott megtér... a bolsevik hitre, és vörös gárdistaként harcol a fehérek ellen. Majd hazatér. Ezt követően többféle népbiztosi hivatalt lát el, majd a frontmögötti bizottságok, azaz a rögtönítélő törvényszék elnöke. Ausztriába menekül, a fehérek útközben fogják el. Öngyilkos lett a későbbi Lajta Bánság, a mai Burgenland területén. A falusiak kövekkel dobálják meg koporsóját.... Az az alak ott a szélen, az aki ott áll, lógó kézzel, és báméskodik, az Kun Béla vidéki hivatalnok, jelenleg közbaka a keleti fronton... Feljöttél Pestre, Bélám?

KUN BÉLA

Igen eltávozást kértem és kaptam a seregből, felutaztam erre a jeles eseményre, hiszen mikor láthat az ember koronázást?

FECÓ:

Most, nemsokára.

KUN BÉLA

Igen. Alig várom.

FECÓ:

Béla jelenleg teljesen ismeretlen a munkásmozgalomban, de miután fogságba esett ő is megtért, és miután 1918 novemberében hazatért, megalapította a Magyar Kommunista Pártot. 1919. március 21. után külügyi, majd hadügyi népbiztos. A bukás után Bécsen át Szovjet Oroszországba emigrál, ahol koncepció per alapján kivégzik. Itt van ismét egy tudósító, Pogány József. A Károlyi-kormány idején a katonatanácsok elnöke lesz. Március után hadügyi, külügyi majd oktatásügyi népbiztos. A diktatúra bukása után Bécsen át a Szovjetunióba emigrál, ahol koncepció per alapján kivégzik. Ez a sürgős menyecske, ki oly írigylésre méltó szaktudással súrolja a padlót, Szilágyi Jolán, jelenleg takarítónő. Később Szamuely Tibor felesége lesz. A mi Tiborunk az orosz fogságból hazatérve vette el. A vörösök bukása után Bécsbe szökött. Történetünkben Mimi néven szerepel.

Később egy vezérkari tiszt is szerephez jut az eseményekben, Stromfeld Aurél a neve. A háború kitörésekor vezérkari őrnagy. 1918 novemberében az olasz frontról hazatérve a Ludovika Akadémia parancsnoka, majd hadügyi államtitkár. Pogány hadügyi népbiztosi kinevezésekor kéri nyugállományba helyezését, ezt előbb engedélyezik, majd reaktiválják, és a Vörös Hadsereg vezérkari főnöke lesz. Nevéhez fűződik a hadsereg megszervezése és a felvidéki hadjárat. A Felvidék kiürítésével nem ért egyet, lemond. Engedelmmükkel, többek között őt is én fogom játszani, de hol van az még, hogy én őt játsszam...?

Egyelőre Budapesten vagyunk, hat héttel öfelsége Ferenc József apostoli király halála után. Ma, 1916. december 30-án vonul a menet a Mátyás-templomba.

SZAMUELY

A kórus az Ecce Sacerdus Magnus-t énekl. Nyolckor érkezik a hercegprimás és a segédkező püspökök. A két koronaőr a kápolna vasveretes ajtajáról leveszi a pecsétet, a jelvényeket bársonypárnákra fekteti. A királyi pár a trónlépcsőre lép, letérdel, és imádkozik. A Szentháromság téren díszlőnek, a templomban csend. A hercegprimás énekel. „Accingere gladio...”

KUN BÉLA

Ekkor letérdelt másodszor IV. Károly az oltár lépcsőin, midőn is olajjal megkenték. S ez időtől kezdve úgy járt-kelt a király a ceremóniák előírása szerint, a sekrestyébe, ülőhelyére, majd ismét vissza az oltárhoz, mintha valóban távol, Istennél volna a lelke.

MIMI

Csodálatos, emberfeletti dolog ez, hitetlen nézőink, az Úr 1916-ik esztendejében, midőn már csaknem elfelejtettük, hogy van valaki felettünk.

POGÁNY

Történelem, néha igazat is mondasz! A királyok istennek atyafiai.

Most jön a pillanat, tompa zúgással áll fel a templomi gyülekezet, a király az ó-arany palástban térdepel ismét a piros evangéliumos papok előtt. Olyan csend van a templomban, hogy szinte hallani Csernoch hangját:

Öltsd fel a kardod, leghatalmasabb, de tudd, hogy a hitvallók kard nélkül hódítottak meg országokat!

BÖHM

A fürtös fejű király a karddal a kezében az oltárnak hátat fordít. Hármat sújt a karddal, mint egy középkori levante. A szentháromság téren szalvét lőnek a honvédek.

GARAMI

Most... most... az oltárnál fehérlő és pirosuló püspökök egyenes tartással felemelik kezüket. Valamennyinek a levegőben a jobb karja. Setéten lépked fel a lépcsőn Tisza István komor alakja.

LANDLER

Már fenn van Tisza az oltárnál, és kezét kinyújtja az aranytálcán álló korona felé.

Jobbról ugyanezt cselekszi Csernoch.

A király lehajtott fejjel térdepel a legfelső lépcsőn.

FECÓ

Ekkor lebegni kezd a korona. Leng a levegőben, mint egy csodálatos szentség, hal-kan, mint egy égi lehelet, és tündökölve, mint a magyarok erénye.

Elmúlik három, négy másodperc. Talán egy egész perc is. A korona még mindig lebeg a tartó kezekben, ég és föld között, alig észrevehető lassú mozgással közeleg a király barna fűrtjei felé. Aztán megáll a fej felett. A magyar urak szeme akkorára dagad a bámulatban, hogy az erek is látszanak. A lélegzetek visszafojtódnak. Némely szájak tátva maradnak.

KUN BÉLA

A Tisza horgas alakja meghajlik és szinte atyai gonddal, merül le feje a király felé. A korona elérte a király fejét. Biztosan, nyugodtan fekszik a fön, bár a király keze össze van kulcsolva.

Régi szent királyaink ereklyéje így jutott ismét szerephez hazánk történelmében.

A király a trónon áll és büszkén körülteking.

Egy rekedt, de messzehallható hang, a Tisza hangja kiáltja:

- Éljen a király!

A király most már kíváncsian néz körül, és látja az embereket.

A fehér galamb visszatért az égből. IV. Károly mosolyog. Alázatos papokat és alázatos embereket lát maga körül.

FECÓ

Tisza István a következőket mondta a koronázás után a parlamentben a királyról és a

nemzetről: ma a királynak és a nemzetnek egy közös érdeke: a biztonság, a nemzeti függetlenség, a katonai hatalom fenntartása. Látunk kell, hogy ebben a monarchiában senkire nézve sem igazán létérdek ennek a monarchiának katonai nagyhatalmi kiképzése, csak a dinasztia és a magyar nemzetre nézve. Mert mi vagyunk azok, akiknek sehol máshol nincs keresnivalónk. Mi vagyunk azok, akiket elsöpör a történelem, ha itt a magunk emberiségéből, a magunk erejéből, minden ellenéssel dacolva, megállni nem tudunk.

2.

Sötét szoba, két alak a homályban

NŐI HANG:

Tudod-e, mióta már?

FÉRFIHANG:

Lassan száz éve lesz.

NŐI HANG:

És meddig még vajon?

FÉRFIHANG:

Száz évig még biztosan.

NŐI HANG:

Micsoda száz év!

3.**FECÓ**

Tisza István. A monarchia utolsó erős magyar politikusa. Engedelmükkel, most én játszom Tisza István szerepét.

4.**TISZA GRÓF:**

Összeomlott a front, de még így is annyi érintetlen hadosztályunk van, hogy úgy elállhatjuk a Kárpátokat, hogy még a madár sem repülhet át rajtuk... Van itt valaki?

IDEGEN KATONA I.

Tisza István gróf, vendégeid vannak. Miért nem mondod nekik: Isten hozott?

TISZA

Kik maguk?

KATONA I.

A lelkiismereted, ha van ilyen.

TISZA

Hogy jutottak be? Eh, nem érdekes. Az ezüstnemű a szekrényben, és itt a tárcám. Fogják... és takarodjanak.

KATONA II.

Tedd el a mocskos pénzed, gazember. Beszélj velünk tisztelettel.

TISZA

Hogy mer tegezni?

KATONA I.

Ne emeld fel a hangod, Tisza gróf, a bírád előtt állsz.

TISZA

Senkiházik, kóbor kutyák! Ide jutottunk? Ez az ország összeomlott, nincs többé teendőm. A Teremtőnek tartozom számadással, de ez a kettőnk számadása lesz.

KATONA II.

Elég a szócséplésből! Sötét gazember, mennyi árva és mennyi nyomorult emlegeti a neved. És túl sokan vannak, akik már nem fogják emlegetni soha. Meghíztál a háborúdon, keselyű.

TISZA

Mit értesz ebből? Ó, sancta simplicitas, hát lőj, ha így megkönnyebbülsz.

KATONA II.

Dögölj meg, kutya.

Lövések, sötét. A cselédek sikoltozása.

5.**FECÓ**

Tisza István átadta lelkét az örökkévalóságnak. A halottak napjának forradalmán Károlyi Mihály az őszi rózsák szárnyán átvette a hatalmat. Temetővirágok, sírvirágok, fehér őszi rózsák. Sírvirágos város a nagy, reménytelen ég alatt. Budapest, 1918. október 31-én. Hadügyminisztere, Linder Béla, aki mellesleg nem vetette meg a poharat, és a pacifizmusról írt könyvet, november 2-án a meglepett tömeg előtt a következőket jelentette ki, de talán ezt a pár szót ésszerűbb, ha iménti gyilkosom szájából hallgatjuk meg.

SZAMUELY

„... az új, győzedelmes élet a pacifizmus jegyében születik meg.(...) Nem kell hadsereg többé! Soha többé katonát nem akarok látni.”

FECÓ

Károlyi rögtön csatlakozott Linderhez:

SZAMUELY

„Jól mondotta a hadügyminiszter úr, hogy a magyar kormány nem akar többé látni katonát, nem akar látni többé fegyvert,... „

FECÓ

Miután a budapesti kormány arra utasította Kratochvil ezredet, hogy a vitéz székely hadosztályt visszavonja az ezeréves határokra, a román hadsereg átlépte a határt. December 18-án Neculcea tábornok megizente Apáthy Istvánnak, a kolozsvári egyetem tudós professzorának, aki a szövetségi kutatásaival vált világhírűvé, és Kelet-Magyarország főkormánybiztosa volt, hogy a románok megszállják Kolozsvárt, ha ellenállás lesz, lövetni fogja a várost. Az Erdélyi Magyar Kormányzó Bizottság december 22-i tömeggyűlésén Apáthy elnöki megnyitójában klasszikus szavakkal fejezte ki a közhangulatot. De talán ezt a beszédet, hadd

mondja el az, aki Böhm Vilmost is megszemélyesíti.

BÖHM

„Legyőzve ellenségeink túlereje által, be kell ismernünk, hogy levertek bennünket! De annyira nem győztek le, hogy a körülöttünk lakó bármely nemzetnek joga volna rendelkezni felettünk. Annyira nem győztek le, hogy valamennyi itt lakó nemzetnek joga lehessen az ország feldarabolását kimondani, s egyik darabját az egyik, a másik darabját a másik országhoz csatolni. Annyira nem győztek le, hogy ma már le kellene mondanunk emberi és nemzeti jogainkról. Legyőzhették bennünk a testet erőszakkal, de nem győzhették le lelkünket az igazság fegyverével.

Gyulafehérváron a román nemzeti komité kinyilvánította, hogy Magyarország 26 vármegyéjének románsága egyesül Romániával, és így a 26 vármegye területén lakó összes népesség Romániához tartozik. Ezen a területen csaknem 4 millió nemrománnal szemben csupán 2 millió 980 ezer 186 román él. Ezeknek a velük szemben álló többség felett nincsen joguk határozni. A magyar nemzet nem fogja tűrni 26 vármegye elszakítását.”

FECÓ

És most szélesebesen, mint az utolsó gyors, mely Pest felé fut, magunk mögött hagyjuk a Kincses Kolozsvárt – tudják, amelyben ott lakunk lenn a Szamosnál, és utánanézünk annak, hogy székesfővárosunkban, Budapesten, ebben a percben, amikor vész az ország, mivel múlatják idejüket azok, akiknek holnap a kezükben lesz a haza.

6.

SZAMUELY

Uraim, nem mer tenni senki többet? Hát így megijedtek egy árva matróztól? Növeljék a tétjeiket, vagy nem volna rá kurázszi?

DRAGONYOS

Sok a szöveg.

SZAMUELY

Jó, legyen! Maradunk itt, óhaj szerint.

MÁSIK DRAGONYOS

Sorom van.

DRAGONYOS

Semmi. Lássunk téged.

SZAMUELY

Egy pár, két pár, póker. Na lám, így kell ezt csinálni.

DRAGONYOS

Megvagy, gazember, régen figyeltelek. Hamiskártyás disznó, most nem menekülsz.

MÁSIK DRAGONYOS

Borítsd az asztalt!

7.

SZAMUELY

Szűz Mária! Szent Péter! Szent Antal! Szent József! Minden szentek az égben, fogok látni még egyáltalán?

MIMI

Uramatyám, téged aztán helybenhagytak.

SZAMUELY

Bedagadt a szemem, a kezem-lábam, mindenem. Parasztok!

MIMI

Te szegény.

SZAMUELY

Falusi tahók.

MIMI

Te szegény-szegény, Mimike babája. Csicsijja... majd én felgyógyítlak, egyetlenem.

SZAMUELY

Ne félts te engemet, majd felgyógyulok! De téged vár a munka. Mert tudod, egyetlenem, aki nem dolgozik, az ne is egyék!

8.**FECÓ**

Közben az antant Vix alezredes által jegyzéket küldött a Károlyi-kormánynak, amelyben követeli a magyar egységek visszavonását a történelmi Erdély határáról, a Debrecen–Hódmezővásárhely-vonal mögé, ugyanakkor a románoknak lehetővé tette Szatmárnémeti, Nagyvárad, Arad elfoglalását. Károlyi rádöbbsent, hogy a pacifizmusba vetett hite merő ábránd. A jegyzék átvételekor kijelentette az alezredesnek, hogy egy olyan kormány, mely ezt a jegyzéket aláírja, egy napig sem tarthatja magát. Vix azonban, a magyar sajtó ismeretében azt válaszolta: a közhangulat könnyen szabályozható, minden az újságírókon múlik.

9.**LANDLER**

Ei kell utasítani! Ei kell utasítani! Uraim, ei kell utasítani!

BÖHM

Vix nem tréfál. Az ultimátum komoly. Én beszéltem vele. Azt mondtam, ha ezt aláírjuk, a bolsevik párt tagsága negyedmillióra nő tíz nap alatt. Erre azt mondta, hogy jól értsem, németül: Das ist mir ganz egal.

LANDLER

Ez a francia szarik mindenre, ami nálunk történik. Ebből elég volt.

GARAMI

Eltársak! Ebből elég volt, valóban. Elfelejtitek, hol vagytok. Az útszéli hang... végre is a szociáldemokrácia kormányerő.

BÖHM

A kormány! Károlyi semmire sem alkalmas. Kapkod, a teljesítőképesége határán áll, a felesége a napokban fog szülni, a gróf ráadásul lázas beteg, tegnap majdnem elájult. Mikor a Vix-jegyzéket megkapta, sírva fakadt, a papírt a földhöz vágta, és kifordult az ajtón. Egy napig nem látták.

GARAMI

Talán egy szocdem kormány. Talán az elérne valamit. Ha nyugalom lenne, nyugalom. Az Internacionálé segítene minket. De a bolsevikok belerúgnak ebbe.

BÖHM

Uraim, felesleges áltatnunk magunkat, lámpavason fogjuk végezni mindannyian, csak a sorrend a kérdéses.

GARAMI

Nem látok megoldást.

LANDLER

Én is csak egyet.

BÖHM

Akkor hát...?

LANDLER

Diktatúra. Hatalomátvétel. Egyesülés a kommunistákkal.

GARAMI

Gazember!

BÖHM

Eltársak! Legyünk észnél! Amit Landler elvtárs mond, legalábbis érdemes a meggondolásra. Az orosz bolsevikok Ternopolban állnak.

GARAMI

Rémhír! Az elvtársak már Gödöllőnél hallják a kozák lovak dobogását.

BÖHM

Kérlek, Garami elvtárs... Én ide a Minisztertanács üléséről jövök. A Minisztertanács a segítségünket kéri.

LANDLER

Böhm, te viccelsz.

GARAMI

Csendet!

BÖHM

Nem tudom, mi lehetséges még. Az államkincstár üres, nincs egy szál katonánk. Az ország fele megszállás alatt, és mi mentené meg a többit. Mi lehetséges még?

LANDLER

Semmi sem lehetséges.

BÖHM

A francia jegyzéket vissza kell utasítani. Nem adhatjuk át az ország kétharmadát. Ami most demarkációs vonal, az országhatár lesz, mindenki tudja. Ez téboly. A jegyzéket vissza kell utasítani.

LANDLER

Akkor hát...

GARAMI

Egy szót se! Egyelőre még én vagyok a Magyar Szociáldemokrata Párt elnöke, én, Garami Ernő. A bolsevizmus nem testvérpárt, hanem ellenpárt, amelyet magunk mögé állítani nem lehet és amely, ha ezt mégis megkísérelnek, okvetlenül magával sodorná az egész munkásmozgalmat. A vezetőségi elvtársak, úgy látom, teljesen behódoltak a bolsevik agitációnak. Gratulálok. Ám közölnöm kell, hogy nem járulok hozzá semmihez. Elvesztettük a csatát, a szociáldemokrata párt félreáll. Vegyék át a kormányzást a kommunisták, ők sodorták ide az országot az uszításukkal. Ám lássa az antant, mit ért el azzal, hogy hátba támadta a jelenlegi kormányt, mosom kezeimet.

LANDLER

Nem viselkedsz méltóan.

GARAMI

Mihez méltóan, ostoba? Ehhez a csódtömeghez nem adom a nevem. A bolsevikok megbuknak, ez szükségszerű. És utána?

LANDLER

Játszod a sértett vezért, mert magadra maradtál.

BÖHM

Sajnos egyikőnk sem tud olyan megoldást, amivel a kommunizmus elkerülhető. Minden vita ellenére. Hagyjuk a vitát, nekünk most a szükség diktál.

GARAMI

Undorítóan viselkedtek. Bokányi néhány hete még saját kezűleg pofozta ki a gyűléseiről a kommunistákat. És ma, elborult szemekkel kiabál a világforradalomról. Szánalomra méltó bagázs, kollaboránsok, elsöpör benneteket a történelem.....

Mi marad utána? Vártam már ezt az áruást.

GARAMI

Félelemből meg fognak ölni minket. Szarrá lövik Budapestet, aztán az országot háromfelé vágják. Nesze Csehország, nesze Románia, nesze Szerbia. A Lánchíd lesz a szerb-román határ, onnan fognak átköpdösni egymásra, és megmotozzák a papírcsónakokat is.

10.**MIMI**

Tiszt úr, mért búsul magában? Hiszen maga fess fiú. Vous me plaisez, mon petit capitaine, vous savez? Hát nem válaszol?

POGÁNY

Eredj innen.

MIMI

Hadnagy úr, drága hadnagy úr, csak magyarul szeret? Holnap tán meg már csehül ta-

nul. A cseh lányok olyanok, mint a piszkafák, higgye el. Hoppá! Ha el nem kap, bizony a csizmái elé kerülök, kis kapitányom.

POGÁNY

Felesleges többet innod.

MIMI

Részeg vagyok, azt mondja? Nem igaz! Nem vagyok rossz lány, csak magába zúgtam. Vous avez pas d'envie coucher avec moi? Nem vagyok egy rossz lány, ezt tudnia kell. Imádom, ahogy ráncolja a homlokát. Jöjjön el velem, nem bánja meg. Nevetsz, hát ki nevensz?

POGÁNY

Menj innen, most nincs kedvem.

MIMI

Mind ilyenek vagytok. A nevem Lisette. De igazából Mimi vagyok. Ugye, Miminek fogsz hívni? Rád kell, hogy támaszkodjam, bocsáss meg.

POGÁNY

Ígérje meg, kisasszony, hogy szólni fog, ha kavarog a gyomra.

MIMI

Nem vagyok beléd szerelmes, hidd el. De élni kell valamiből. De az, hogy nincs bajuszod, az tetszik, szó se róla.

POGÁNY

Tűnj el végre, várok valakit.

MIMI

Jól van, értelek! Hát várunk.

SZAMUELY

A jószagú mindenedet, Mimi, pont erre az emberre kellett akaszkodnod? Tűnj el.

POGÁNY

Szervusz, elvtárs.

MIMI

Ahá! Az urak ismerik egymást! Micsoda kellemes meglepetés. Mutass be ennek a fess fiúnak. Mondja, édes hadnagy úr, minden tisztnek ilyen finom az arcvize?

SZAMUELY

Tűnj el végre. Menjünk innen, testvér, mert nem lesz nyugtunk.

POGÁNY

Még be sem mutatkoztam. Pogány József vagyok.

SZAMUELY

Szamuely Tibor. Gyalogság. Lemberg, utána a Vörös Gárda.

POGÁNY

Százhetvenegyes lövészezred, Piave, Montebello.

SZAMUELY

Moszkva. Forradalom.

POGÁNY

Keleti-Kárpátok és Csernovitz.

MIMI

Itt ölelgetik egymást, ahelyett, hogy engem ölelgetnének.

SZAMUELY

(pénzt vesz el Julitól) Csak ennyi? Ma megint csak ittál, te rüfke.

MIMI

Miért bántasz mindig?

SZAMUELY

Ne feleselj! Mert még kicifrázom azt a szép pofádat.

11.

KUN

Azt mondjátok, botladozik a forradalom. Azt mondjátok, éledeznek a szabadság ellenségei. Azt mondjátok, a szemem láttára halód-

nak a köztársaság legszebb vívmányai. Tizenkilenc január... milyen nyomorult hónap! A hosszú tél nem kedvez a bolsevikoknak az asztrológia szerint.

POGÁNY

Az ám, de a régi párt kimúlt, mint egy beteg ökör, felfúvódott az októberi nem várt zabálás-tól. A szocdem párt szétesett... Itt az idő, hogy eldobjuk az álarcozat. Amit eddig elérünk, még csak nem is elégséges. Elég a maszkabálból!

SZAMUELY

Te vörösre festened az eget is, Pogány.

POGÁNY

Ironizálsz, Vágó elvtárs? Hisz jól tudod, hisz tudod... Egy szavamba tart, és megmozdul Csepel. Egy-két bérpalota lángjainál még Kun Béla is jókedvre derülne.

KUN

Félek, hogy egyszer még kipróbálok.

POGÁNY

Én is félek, hogy egyszer még kipróbálok.

SZAMUELY

Az utca... a köztársaságról úgy beszélnek, mint szabadkőműves csapásról.

POGÁNY

Én készen állok.

SZAMUELY

No nem. Te és a te utcai bandáid. Én egy komoly tüntetésen gondolkodom, már napok óta. Mozdítsuk meg a tömeget.

POGÁNY

Amíg még hallgatnak a szavunkra.

SZAMUELY

A szociáldemokrácia ellen. Ezzel tiszta vizet öntenénk a pohárba.

POGÁNY

Látod, ez tetszik nekem.

KUN

Elég! Ebből elég, ne is gondolatok többé erre. Szorítsuk a kormányt, de belülről. Böhm a mi emberünk. És ő a hadügyminiszter.

SZAMUELY

Böhm egy villanyszerelő. A Minisztertanácsban rövidzárlat volt, Böhm nekivetkőzött, felmászott és kijavította. A minisztereknek leestett az álluk. A Károlyi meg, mióta a várban lakik, csak a tükör előtt álldogál, és nézi, hogy áll neki Szent István koronája.

12.

GARAMI

A vörösök mind merészebbek lettek. Az agitátoraik már a kaszárnyákban is megjelentek, és komoly romboló munkát végeznek. A légkör túlfűtött, sőt! Ezek a vörösök rabjai lettek egy olyan mánornak, amely elhitei velük, hogy most mindent megkockáztathatnak.

BÖHM

Garami elvtárs, ismeri a véleményemet.

GARAMI

Ismerem a véleményét, Böhm, és le vagyok sújtva.

BÖHM

Gondolja végig...

GARAMI

A Népszava, még ezekben az órákban is mindhalálíg folytatja a bolsevizmus elleni harcot. Ez az orosz métely...

BÖHM

Ki maga, és mit akar?

EGY FIATAL TISZT

Honvédelmi miniszter úr, kegyelmes uram, jelenteni szeretnék.

BÖHM

Miért ilyen egzaltált, hadnagy úr?

TISZT

Kegyelmes uram, elnézését kérem, borotvátlan vagyok, nem vagyok megfürödve, hat nap, hat éjjel utaztam, jelenteni szeretnék.

BÖHM

Jelentsen.

TISZT

Kegyelmes uram, a rendelkezésem alatt álló lövészászlóalj, amely védelmi körletet foglalt el a Fogaras vármegyei Dubica és Királylaka között, meghátrált egy benyomuló román királyi alegység előtt, a védelmi körletet szégyenletesen feladta...

BÖHM

Hadnagy úr...

TISZT

A katonáim megtagadták az engedelmességet és kinevettek. Felelős vagyok a fegyelemért!

BÖHM

Ön lázas. Beteg.

TISZT

De a fegyelemért felelős vagyok! A mindenkori előljárom előtt! Az Isten, a király és a hazám előtt! (*Hisztérikusan*) És már nincs sapkarózsám! És kitüntetésem sincsenek! De a fegyelemért mindörökre én felelek!

BÖHM

Üljön le, kérem.

TISZT

A parancsmegtagadás miatt tizedelés a helyszínen nem állt módomban. De a rám bízott zászlóaljról most önnek, kegyelmes uram, legmagasabb evilági előljáromnak, számot adok. (*Főbe lövi magát*)

13.**POGÁNY**

No, lám. Nem tudtam, hogy ebben a szobában líceumi leánykák közé csöppentem. Ahol egyesek igencsak irtóznak attól a szótól, hogy vér. Nemsoká majd elsápadnak, ha azt hallják, forradalom.

KUN

Hová akarsz kilyukadni?

POGÁNY

Igen, igen, bevallom, tisztelt urak, én is keresztet vetek, mielőtt kimondom, hogy proletárdiktatúra.

KUN

Mit akarsz tőlem?

POGÁNY

Az árnyákszékre is sápadtan járunk, hisz az is veszteséggel jár. Meglapultunk a Visegrádi utcában, mint a nyulak a körvadászat előtt.

KUN

Várni kell.

POGÁNY

Úgy is van. Úgy helyes. Várni csak minél tovább. Isten hozott valamennyiünket a vén beszarik táborában. Majd tolokocsiból csinálunk forradalmat, a térdünkön a pléddel.

KUN

Mit akarsz hát?

POGÁNY

Az agitátoraim bevették magukat mindenhová. Mindenütt az én embereim. Az egész város a kezemben lüktet, mint egy szív. Érzed? Hogy verdes, mint egy madár.

KUN

Beszélgj.

POGÁNY

Támadjuk meg a Népszava-székházat. Tüntetés, és átrendezzük a berendezést.

KUN

Rendőrök védik.

POGÁNY

Tudom. Azt akarom, hogy elveszítsék az önuralmukat! Azt akarom, hogy bosszúért lihegjenek.

KUN

Áldozatokat akarsz.

POGÁNY

Mártírokat akarok. Bosszút akarok. Forradalmat akarok, a kurva életbe.

KUN

Nem, nem, nem!

POGÁNY

Befogod a füled? Félsz? Kun elvtárs fél? Vajon mitől? Fél, fél, tessék. Hívjak fel neked néhány apácát, hogy az ölükbe borulhass?

KUN

Elég.

POGÁNY

Elszáll az alkalom... Károlyi beteg, a pártja szétesett. A grófok feltámadtak, és már mozgolódnak. Az utolsó pillanat! És Moszkvát emlegetik. S hogy gurul a rubel. Te Trockij ügynöke vagy, én Dzserszinszkijé. És mi vagyunk a munkásosztály söpredéke.

KUN

Nem bírlak hallgatni. Mondd, csak mondd.

POGÁNY

A húr pattanásig van kihúzva!

KUN

Hát legyen! Mosom kezeimet, legyen! Egy intés kell, azt mondod? Hazardőr vagyok. El

fogunk bukni. A lábamnál fogva húznak majd fel, és gyönyörködnek a bukásomban. Ez a húr elpattant, dögöljek meg, ha így muszáj. Csináld, amit kell.

POGÁNY

Végre.

Szamuely előlép a függöny mögül

POGÁNY

Mindent hallottál, Szamuely elvtárs! Tedd meg, ami szükséges.

14.**KUN**

Miután hatalomra kerültünk, minden leszerelt katonának 5400 korona végkielégítést adunk! A cselekvés hiánya megöli a forradalmat.

Elválasztom a húst a haltól, a vért a víztől. Békés, de fegyveres felvonulást akarok a Népszava székháza előtt. Meg kell mutatnunk a szociáldemokráciának, hogy nem törődtünk bele... Többen elsápadtak közületek. Igen, a Népszava-székház előtt. Öntsünk tiszta vizet a pohárba!

15.**RENDŐRFOGALMAZÓ(FECÓ)**

Na, te szemét Kun. Nem kell félned, nem vagy egyedül, benn vannak az elvtársaid is. Vagy mégis félsz? Hallgatsz? (*pofon*) Álljon egyenesen a Magyar Népköztársaság rendőrsége előtt! Ez az. Hisz maga volt katona. Jó magyar. Vagy nem? Nem?! (*Pofon*)

MÁSİK RENDŐR (BÖHM)

Neve?

KUN

Kun Béla.

RENDŐR

Született?

KUN

1886. Szilágycseh község.

RENDŐR

Vallása?

KUN

Római katolikus.

FOGALMAZÓ

Ebből elég. Szádra ne vedd még egyszer az anyaszentegyház nevét.

RENDŐR

Eredeti foglalkozása?

KUN

Újságíró.

RENDŐR

Katona?

KUN

1914 szeptemberétől.

RENDŐR

Hol és milyen körülmények között esett fogságba?

KUN

Gorlicénél, sebesülten, orosz fogságba. Különbféle szibériai táborokban voltam elhelyezve.

RENDŐR

Hogyan és mikor tért haza?

KUN

Császári és királyi tisztiorvosnak öltözve tavaly novemberben.

FOGALMAZÓ

Mennyi pénzt hoztál magaddal?

KUN

Semennyit.

HADNAGY

Nyomd le a fejét, le a vízbe. Ott az edény. Hazudsz, te szemét, bolsevik ügynök. Hazudsz, piszkos. Mennyit kaptál?

KUN

Semmit, kérem.

FOGALMAZÓ

Nyomd le.... Most emeld ki. Na kinek az ügynöke voltál? A Trockijé vagy a Leniné?

RENDŐR

Beszélje el a hadifogsága idején elkövetett cselekményeit.

KUN

Ne fojtsanak meg.

FOGALMAZÓ

Csak tartsd.

HADNAGY

Hány embert akasztott fel, míg maga volt a szaratovi direktórium elnöke?

KUN

Kérem... Hívják a Landler ügyvédet, kérem. *(Elájul)*

FOGALMAZÓ

Orvos kell neked, nem ügyvéd.

16.**POGÁNY**

Az utca népe részvétellel van Kun Béla iránt.
– Szamuely, te gazember, a hajadnál fogva fognak az első útszéli fára húzni, vigyázz magadra. Rólam mit hallottál?

SZAMUELY

Hogy katonai diktatúrát akarsz, főhatalomra törsz.

- Kun - a forradalom madárijesztője. S hogy lámpavasból emelt piedesztált magának.

POGÁNY

Nem engedem őt megöletni.

SZAMUELY

Hagyta megveretni magát...

POGÁNY

Az pártutasításra történt. Másként hogy is engedtem volna. Persze, ki sejtette...?

SZAMUELY

Meglehet. De többé nem fordulhat elő. És ez, Pogány, a te feladatod lesz.

17.

SZAMUELY

Tudod te azt, milyen a négy fal közt ülni, tudod te azt?

MIMI

Ó, a nagy unalom. De hát nézhetted az utcát a függönyöd mögül. Mennyi olcsó románc! Siró lányok, nevető lányok, lányok kibontott hajjal, egy se lesett föl hozzád, mondd? Hitelhagyó, hűtlen gazember, elhagyta az ő kis Mimijét. Tükröm, tükröm, ki ez a gazember mellettem?

SZAMUELY

A kis Mimi hűségese hercege.

MIMI

Megfojtsam talán, drága tükröm?

SZAMUELY

Jaj, hadd éljen még, egy keveset legalább.

MIMI

Vagy feladjam talán, és mentsem bőrömet? Hazudsz folyton, unlak, tükröm.

SZAMUELY

Egy tiszta arc pedig, és oly ártatlan, ha nézed, a tiéd felett.

MIMI

Nézzük meg jól ezt az arcot, nehogy elfelejtsük.

SZAMUELY

Nemes vonások, és egész emberi, nem úgy találsz?

MIMI

Mintha más volna mégis, idefűttem a pokol egy ördögét. A bűn bére a halál! Nem tudtad ezt, tükröm, kis tükröm?

SZAMUELY

Egy hercegnő haját érzem az ajkamon, mennyei illat.

MIMI

Nem ismersz még minden hercegnőt, és ez itt egy zsarnok, mondhatom, úgy vigyázz!

MIMI

Bárcsak mindent tudhatnék rólad

SZAMUELY

Hisz tudsz mindent. Egyszerű ember vagyok, semmi más.

SZAMUELY

Egy megtört szív vallomása.

MIMI

Leveszel a lábamról.

SZAMUELY

Öszinték az érzéseim.

MIMI

Ellenálljak? Akarat, akarat, most segíts meg!

SZAMUELY

Talán egy forró vallomás.

MIMI

Vallomás? Gyerünk, gyerünk! Suttogj, lazíts fel, kis herceg!

MIMI

Tetszenek az ékszereim?

SZAMUELY

Jogom van rád.

MIMI

A fülbevalóm?

SZAMUELY

Persze, mi a jog?

MIMI

A sminkem? A pillám? Figyeld, ha mosolygok.

SZAMUELY

A lelkiismeretem lázong, ha az öledben fekszem.

MIMI

És ha haragszom! Vagy egy gondterhelt pillantás festőbb volna?

SZAMUELY

Szeretnék őszinte lenni végre.

MIMI

És ez a lakk! Gyöngyház vagy ében?

SZAMUELY

Csak segíteni tudnék magamon.

MIMI

Kis remegés a szem sarkán, festéket rá!

SZAMUELY

Te és a szépítőszereid, tábornok és katonái.

MIMI

Mondják, hogy szép vagyok, igaz?

SZAMUELY

Még várni kell, várni, Istenem!

MIMI

Nem vágysz rám, mondd?

SZAMUELY

Mit elárul egy pillantásod, amit rám vetsz!

MIMI

Ideje, hogy hízelegj.

SZAMUELY

Hunyd le a szemed.

MIMI

Jaj, de furcsa.

SZAMUELY

Mit láatsz?

MIMI

Sötétet vártam. Nevetsz?

SZAMUELY

Millió szín és kép, ez majd elvakít.

MIMI

Kavargás, szalagok, csokrok, szédület.

SZAMUELY

Majd minden összeáll.

MIMI

Félek.

SZAMUELY

Nyisd ki a szemed. Bátran.

MIMI

Zavarba hozol, esküszöm.

SZAMUELY

Rosszul vagy?

MIMI

Nem is tudom. Mióta is rejtőzöl nálam?

18.**KUN**

Maga itt! Épp készülök elsózni a levesüket.

LANDLER

Ne fáradjon. Az antant jegyzékéről bizonyára tud. A jelenlegi kormány halott. Mindennek vége. A lábai elé helyezem a Szociáldemokrata Pártot, Kun. A két párt egyesül, a platform a maguké.

KUN

Mit mond?

LANDLER

Nem érti? Teljhatalmat kapott. Mindenki magára vár, az ország maga előtt hever. Vegye át a hatalmat, kiáltssa ki a diktatúrát! Nem tudok többet mondani, értse meg. Halálosan fáradt vagyok.

SZAMUELY

Nem tudom elhinni.

LANDLER

Mit nem tud elhinni?

SZAMUELY

És Károlyi?

LANDLER

Lemondott. Minden törvényes. Kun, a szerencséje túlszárnyal minden képzeletet.

KUN

Látni akarom Károlyi lemondását.

LANDLER

Azt is látni fogja.

KUN

Sárból gyúrtak mindannyiunkat. Ki ne szédülné? A hatalmunk háborút jelent? Ki fél? Látom, mind nevettek, helyes, helyes.

KUN

Mindenki itt van? Pogány! *(Megöleli)* Természetesen nem lesznek nemzetgyűlési választások.

„Azokat az újságírókat, írókat, festőket, szobrászokat, színészeket, gondolkodókat,

értelmiségieket pedig, akik elégedetlenkednek, ellenszegülnek rendeleteinknek, el kell ütni a mesterségüktől, és egyszerűen földmunkára kell őket fogni.”

A hatalom a munkás- és katonatanácsoké. Ez a te feladatod! Tudod a teendőd.

POGÁNY

És a hadsereg!

KUN

Eltársaim. Feladataink: új egyesült párt-szervezet létrehozása. A vezetésben a két párt együttesen foglal helyet. A párt a proletariátus nevében haladéktalanul átveszi az egész hatalmat.

POGÁNY

Írod, testvér? Ez lesz a program.

KUN

Azonnal megteremtendő a munkásság osztályhadserege, amely a fegyvert kiveszi a burzsoázia kezéből. A legbensőbb fegyveres és szellemi szövetség kötendő az orosz szovjet kormánnyal.

LANDLER

Lehet, hogy csak két hét jut nekünk.

POGÁNY

Két hét? Gondoskodni fogunk többről is.

LANDLER

Nézze, Pogány. Tudom, mit éreznek most... Mégis azt kérem, fogja vissza valahogy az embereit. Mégiscsak vér nélkül győztek, és ezt értékeljük.

POGÁNY

Landler, figyeljen rám. Az embereim nyüszítenek a türelmetlenségtől, pillantson körbe. Most más idők jönnek. Más idők.

LANDLER

Jól van. Nem tehetünk mást. Már képtelen vagyok gondolkodni.

BÖHM

Nézd ezeket...

LANDLER

Túlságosan gúnyos vagy.

BÖHM

Én egy gúnyos bolsevik vagyok.

LANDLER

Én meg egy botcsinálta bolsevik. Mindegy, megcsináljuk a diktatúrát, két hét múlva megbukunk, már szappanozzák a köteleket.

*Kun nevet***19.****KUN**

Alacsony vagyok, egy asztalra léptem, hogy szóljak hozzátok. Alacsony sorból lépek elő, zsidó vagyok, átkozott kurafi, Budapest réme, sötét gazember, a becsületes emberek kiköpnek a nevem hallatán. Igazuk van, az én becsüлетem más becsület, akár a tiétek is. Tudom, mit akarok, és tudom, mit akartok, a világ proletariátusa, a sarló és a kalapács, amely sohasem kételkedett saját bátorságában, feltépte értem a zárkaajtót. Ma a győztes forradalom napján, egy sötét vádtól emelek pajzsot magamnak, válaszolok rá, mert bár sosem érdekelt, ami nekem magamnak a leghasznosabb, de annál inkább, amivel a köz érdekének tartozom. A vád, a diktatúra vádja sötét keselyű a forradalom egén. Borzalmas vád, kegyetlen vád! Ilyen vád bűnös voltánál csak a merészsége nagyobb. Söpörjük el a trónt és Károlyit, éljen Kun Béla! De hát hogy lehetséges akkor, hogy beszédeimben a kommunista pártot nevezem a haza kínjai egyetlen orvosának! S nem magam! Avagy hol vannak a kincstárim? A csapataim? Hol az arzenálok, amikkel rendelkezem? Ellenségeim ocsmány kritikája dicsérettel ér fel. Megaláztam a népet! *(Mondják ugyanők)* Való igaz, nem tudok hízelegni a népnek, hogy elveszítsem, nem ismerem a módját, hogy a

szakadék felé vezessem virágokkal telehintett úton.

A megszerzett hatalmat gőgöm hasznára fogom fordítani. Úgy van, úgy! Gőgöm a nép gőgje, köpjétek le a grófokat, nézzétek le, aki deresre húz. Amit a nép akar, közérdek, akarjatok bármit, megadom nektek. Kalapácsos ember, felszabadítom a lelkiismereteket! Vagy alhatik-e a nép büntetlenül, ha ellenségei soraiban sunyítanak? Pontinusi mocsár békái! Mind emigránsok lesztek, kóbor, hazátlan ebek!

A nép java közjó, nincs szüksége erényre, semmi sem drága! Avagy nyughatunk-e addig, míg fel nem száradtak az összes szerencsétlenek könnyei? Van, aki olyannak látja a dolgokat, amilyenek, és azt kérdi, miért? Én arról álmodom, milyennek kell lenniük, és azt kérdelem, miért ne? Én vagyok az, aki megválaszolhatok azoknak, akik diktatúrával gyanúsítanak, és bemocskolják a forradalmat, lépjenek csak közelebb, s nézzük, ki bírja le közülünk jobban a veszélyeket!

20.**POGÁNY**

Úgy hírlik, az átkozott gróf még nem adta be a derekát. Magát akarja miniszterelnöknek, igaz ez, Kunfi elvtárs?

BÖHM

Szó sincs róla.

POGÁNY

Pedig hallottam. Biztos forrásból.

BÖHM

Tévedés, kérem.

POGÁNY

Remélem. *(Egy tiszthez)* Megvagytok, fi-am?

TISZT

Jelentem, igen. Lőállást foglaltunk a hegyen.

POGÁNY

Csak hogy tudja, Kunfi, ez a hegy a Gellért-hegy. Ha ellenállás lesz, tüzéséggel lövetem Pestet.

BÖHM

Ebbe Kun sose fog belemenni.

POGÁNY

Haha! Elsápadt, Böhm elvtárs?

SZAMUELY

Örömhírt közlök, elvtársak, a világ proletariátusa velünk van, lélegzet-visszafojtva szemléli minden tettünket. A Pravda külön rovatot nyitott a budapesti híreknek. Tudom, sokan úgy hívnak, a forradalom fenegyereke, a veszett Szamuely. De a Vörös Őrség máris dolgozik. Miénk a hatalom, miénk minden hatalom! Győztünk. Igen, igen! De mi legyen a következő lépésünk?

KUN

A megbocsátás barbár bűn. Szamuely Tibor valamennyiőnk kedvence. Én szeretem őt. Ti szeretitek őt.

SZAMUELY

Hogy jó legyen a népnek, csupán arra van szüksége, hogy jobban szeresse önmagát bármi másnál. Nem kímélhetitek ellenségeiteket, ahol mi vagyunk hatalmon, ott csak gazemberek lehetnek ellenzékben!

KUN

Példás beszéd! Brávó, brávó!

KUN

Te leszel a hadügyi népbiztos, Pogány. Ez persze jelképes is, hiszen te vagy a katonatáncosok ura.

POGÁNY

Értem.

KUN

A Vix-jegyzéket pedig elfogadjuk. Ostobaság volna ezt az alkalmat elszalasztani, ez nekünk jó lesz. Európa szeretni fog minket.

POGÁNY

Európa! Rosszat álmodik, ha velünk álmodik.

KUN

Az ostobaságnak pedig véget kell vetni. Bé-késcsaba hadat üzent Franciaországnak, és kétszáz hőzöngő megtámadta az aradi francia hadosztályt. Fejetlenség!

POGÁNY

Hadd szórakozzanak a franciák.

21.**NŐI HANG**

Kereszt testvér, mit láttál?

KERESZT TESTVÉR

Láttam, íme, a fehér lovat, a rajta ülőnek ija volt, és koronát kapott, és kijött győzve, hogy győzzön. És megnyílt a következő pecsét, és a hang azt mondta, jöjj és lásd.

NŐI HANG

Korona testvér, mit láttál?

KORONA TESTVÉR

Láttam, íme, a fekete lovat, és aki azon ült, mérleg volt a kezében. És megnyílt megint egy pecsét, és így szólt a hang, jöjj és lásd.

NŐI HANG

Érc testvér, mit láttál?

ÉRC TESTVÉR

Láttam akkor a sárga lovat, és aki rajta ült, annak neve halál, és a pokol követte őt, és hatalmat kaptak a föld negyed részén, hogy fegyverrel öljenek és éhséggel és halállal és a föld farkasaival. És akkor hallottam, hogy így szólt: jöjj és lásd. És a földre lapultam és reszkettem.

22.**KUN**

Hogy gomolyog a füst! Ég a város?

POGÁNY

Haha! Kun elvtárs tréfál!

SZAMUELY

Hogyan repül a repülő, Pogány elvtárs?

POGÁNY

Buú-buú, így repül!

SZAMUELY

Hogyan gurul az autó, Pogány elvtárs?

POGÁNY

Brr-brr, így gurul.

SZAMUELY

Hogy sípol a vonat, Pogány elvtárs?

POGÁNY

Sss-sss, így sípol.

SZAMUELY

Hogy megyünk mi Moszkvába, Pogány elvtárs?

POGÁNY

Szépasszonyok hátán lovagolva!

22.**NŐI HANG**

Félúton Pétervár és Párizs között, Kereszt testvér, mit láttál?

KERESZT TESTVÉR

Előkészült órára a napra minden.

NŐI HANG

Az új nap reggelén, Korona testvér, mit láttál?

KORONA TESTVÉR

Az égből leszállt a negyedik angyal.

NŐI HANG

Érc testvér, ne sírj.

ÉRC TESTVÉR

Arcom a Nap, hajam a Hold, az igazság előttem áll, de várni kell tovább.

MIND

Várni kell tovább.

23.**FECÓ**

Mindeddig, az Erdélyből visszavonuló székely hadosztály tartotta a Tiszántúlon a románokkal szemben a frontot. A románok támadást indítottak azzal a céllal, hogy elérjék a Tisza vonalát. Mivel a hozzájuk küldött kommunista politikai biztosokat a székelyek sora elkergették, a Vörös Hadsereg megtámadta egyes egységeiket. Erre a Székely Hadosztály két tűz közé kerülve, letette a fegyvert.

24.**BÖHM**

Itt a háború.

POGÁNY

Böhm, az utcán már fonják a kötelet a nyakadra.

KUN

Itt a háború. Nem félek.

25.**SZAMUELY**

A román támadás óta világosan látszik, mi csoda feneketlen örvénybe kerültünk. Felfüggesztettük a nyolcórás munkaidőt, a proletariátus ismét úgy dolgozik, mint az igavonó barom, és meg is hal, ha kell, hisz a munkásság fele a frontra ment. A parasztság lesajnál minket, csak a földjét tőrja, amit pedig tőlünk kapott. Mától vége ennek! A hatalom a kezünkben van. Aki azt akarja, hogy visszatérjen a régi uralom, fel kell akasztani. Át kell harapni a torkát. Most szükség lesz arra, hogy vér foly-

lyon. A vértől nem kell félni. Hatalmassá fog tenni bennünket. A vér lesz az, ami az igazi világhoz elvezet minket. Ki fogjuk irtani, ha kell, az egész burzsoáziát. A saját nyakunkra tesszük a kötelet ebben a liberális posványban. Eltűrtük, hogy a saját székely hadosztályunk fehér karszalagot tegyen és a Vörös Hadsegregre lőjön. Vegye tudomásul a magyar burzsoázia, hogy a mai naptól kezdve túsznak tekintjük. A papok ellenünk lázítanak, s mi mit teszünk? Engedélyezzük a szabad vallásgyakorlást! Vége! Vége! Vége! Bejelentem a proletárdiktatúrát!

26.

FECÓ

Ezekben a napokban közel állt már az ország a lázadáshoz. Az írói direktórium egyik üléséről így számol be Kassák Lajos:

A kedvetlenül érkező írók a cseh és román támadásról beszélgettek, amikor megérkezett Babits és Schöpflin Aladár. „Hallják, hogy miről folyik a szó, s alighogy beléptek, Babits szinte extatikus dühvel, ijesztő hangossággal kitör magából:

- Tudjátok meg, hogy elveszítjük a hazánkat! Gyalázat az, ami itt történik. Rablás, öngyilkosság, önmagunkat raboltuk ki, és önmagunk fekszünk a bárd alá!

- Jönnek a csehek és a románok, és az országot fölkoncolják. Elvész ez a szép ország, ezer év tradícióit, gyönyörű eredményeit dobjuk oda semmiért.

- Le kell rombolni ezt az egész rendszert, el kell söpörni, mert vesztébe viszi az országot!

- Mit akarnak ettől a néptől?! Nekem hiába szónokol akárki a világmegváltásról, itt születtem, ez a talpalatnyi föld elvesztése fáj nekem a legjobban.”

Ugyanezekben a napokban a Forradalmi Kormányzótanács ijedtében a cseh, a jugoszláv, román kormányhoz küldött jegyzékében elismeri az említett kormányok által bejelentett össz „területi-nemzeti igényeket”, ezzel szemben viszont követeli az ellenséges-

kedés azonnali beszüntetését. Közben Budapesten éjjel-nappal folyik a kupaktanács.

27.

BÖHM

Lemondanánk mindezekről a magyar területekről?

KUN

Csak addig, míg győz a világforradalom...

SZAMUELY

Utána meg mindegy, mert nem lesznek határok.

FECÓ

Eltársak, távirat a román hadvezetőségtől!

BÖHM

Hadd nézzem.

KUN

Ide velem!

SZAMUELY

Én olvasom először!

LANDLER

Elég volt! Mind a hárman a helyetekre! Olvasd fel!

FECÓ

Válasz a magyar bolsevikok fegyverszüneti kérelmére: Románia természetes és jogos határa a Tisza folyónál van, de ahhoz, hogy megállítsuk a győzedelmesen előrenyomuló román csapatokat, követeljük az egész magyar hadsereg teljes leszerelését, minden fegyver átadását, emellett 1800 mozdony, 4100 személykocsi, 40 000 tehervagon, minden hajózási eszköz és tárgy, valamint 500 teherautó átadását.

(csend)

SZAMUELY

Mit tátod a szádat?! Hogy ne vágjalak po-fán, vágd magad vigyázba! Kifelé!

LANDLER

Uraim! A Tanácsköztársaság nem kapott segítséget a világ proletariátusától, nem segített önökön a Szovjetunió, az önök által beharangozott világforradalom elmaradt, és a győztes nyugati hatalmak nem fognak bele-nyugodni abba, hogy Magyarországon, Európa szívében az önök diktatúrája meggyökerezzen. Ezért önöknek le kell mondaniuk, és a győzteseknek megfelelő, általunk vezetett kormányt kell létrehozunk.

BÖHM

Így igaz.

SZAMUELY

Mi az igaz?

POGÁNY

Mit akartok ti vezetni?

KUN

Nem adjuk meg magunkat! A diktatúra mindvégig kitart. Hallgassuk meg a vezérkari főnököt!

(STROMFELD be)

SZAMUELY, KUN

Tábornok elvtárs!

BÖHM, LANDLER

Tábornok úr!

STROMFELD

Tiszteletem! Urak és elvtársak. Mindannyian tudjuk, hogyis mondjam... nos, talán az lenne a legpontosabb, ha azt mondanám önöknek, hogy csehül állunk, nyakunkon a román! Budapest fölött és a Tiszánál a front. Ebben a helyzetben mindnyájunknak azt kell vallanunk, hogy akármilyen rendszer van is, a hazafinak a hadseregben a helye. A hadseregnek a fronton. A haza védelmére össze kell fognunk! Nekünk, akiket önök ellenforradalmi tiszteknek bélyegeztek meg, össze kell fognunk önökkel, akik önmagukat hol szocialistáknak, hol kommunistáknak tartják, hogy

egyesült erővel küzdjünk magyar hazánkért, népünkért, ősi földünkért!

KUN

Összefogunk!

SZAMUELY

Összefogtunk, és összetartunk!

POGÁNY

Akik nincsenek velünk, azokat majd én összefogdosom!

BÖHM

Köszönjük, Tábornok úr!

KUN

Köszönöm, tábornokom! Köszönöm, hogy erőt adtál, és bizalmat. Tudnod kell, hogy mögötted állunk, és számítunk rád, és most nem is rabolnám tovább azt a drága időt, amelyet a fronton a Magyar Tanácsköztársaság megmentésére fogsz fordítani. Köszönöm, hogy köztünk voltál.

(STROMFELD el)

SZAMUELY

Elment?

POGÁNY

Elhúzott?

BÖHM

Itt lehet még a közelben.

SZAMUELY

Kuss legyen, mert felhúzlak!

KUN

Eltűnt.

KUN, SZAMUELY, POGÁNY

Éljen a diktatúra!

28.**SZAMUELY**

Ne bőgj, már mondtam.

MIMI

Úgyis tudom, hogy van valaki más az életemben.

SZAMUELY

Mit lógsz rajtam mindig?

MIMI

Az a pincérnő a kávéházból, a vörös hajú. Azt mondta, polgármestert csinálsz belőle. Hogy lóg a melle, pfúj! Utálatos!

SZAMUELY

Nincs senkim, mondtam már. Ki nem állhatom, ha sírsz. És egyébként nem is lóg a melle.

MIMI

Már nem engem szeretsz.

29.**SZAMUELY**

Vénséges vénember, mocskos, taknyos öreg! Sírsz a pár pofontól, amit a legényeimtől kaptál, az életedet sirasd! Öt év nyomorúsága tüzei a vérem, öt év adóssága, sátán. Írástudatlan vagyok, bohóc, cseléd, kóbor hazátlan eb, a nevem se tudom leírni, és semmi mást se, de egyet igen, a tiédet. Öt évig tanultam, a véremmel, a húgyommal, a verítékemmel. Sárral írtam a falakra, amerre jártam, benzinnel írtam a zsúptetőkre, hogy el ne felejtse senki, intéző, vén ördög, a frontra vágta, mert megkívántad az asszonyom mellét, lottadt Belzebub. Ne kapkodj a kezemhez, undorodom a könnyeidtől, vagy a taknyod ez?

FECÓ

Csak nem azért jöttél tán, hogy a halálom legyél?

SZAMUELY

Sírt a lábam, mire megleltelek, öt évet haraptam le érted az életemből, tetvek közt a sárban, de megöllek, és tiszta már a lelkem, mint Jézus orcája.

FECÓ

Tiszteltél-becsültél, megsüvegeltél. Apáddal-anyáddal jól bántam életembe... Nem kívánhatod egy öreg halálát. Hibáztam-vétkeztem, de akárha bátyád lennék.

SZAMUELY

Isten nagy kék ege fölöttünk, Szűz Mária s az angyalok tanúim az égben, elég soká türtöztettem magam! Bűzlik a lelked, mint a feltépett lódög, gyötri az orrom! A kényes orrom! Áporodott a szíved és taszító, mint a hadikurvak öle hajnal felé. Folyni fog a véred.

FECÓ

Fogd a pénzem, régi kincseim, menj utadra, a családom vagyona a tiéd, minden a tiéd, hagyj élnem...

SZAMUELY

Az életem rosszabb volt, mint a pokolban, ettől várok üdvösséget.

FECÓ

Úgy beszéltem veled, mint a magyar birodalom tisztjével s úriemberrel, pedig hát ti büdös parasztok, Raszputyin farkasai, úgy látom, sárkánytejet szoptatok. Megátkozlak titeket, vörösök vagytok, mint a csizmádon a vérem, a szolgám leszel odaát is, kurafi.

SZAMUELY

Megdöglött, földet rá. Ettől tán megnyugszik az én vándor lelkem.

30.**STROMFELD**

Miskolc visszavétele óta a csapatok harci szelleme különösen jó. Az első és a hatodik hadosztály Szerencs-Gönc-Vilmány-Nagyidonalon előrehaladva ma hajnalban elfoglalta Kassát. A 39. dandár Rimaszombatnál áll, a 80. Losonc-Zólyom irányban tervezett ütemben halad. Körmöcbánya-Besztercebánya-Nyitra-vonal elérése várható. Azonnali lőszerutánpótlást kérek. Stromfeld. Sifirirozd.

TÁVÍRÁSZ (GARAMI)

Igenis.

STROMFELD

Mi van, fiam?

TÁVÍRÁSZ

Most érkezett: a 10. dandár 60 órája nem aludt. Pihenőt kér.

STROMFELD

Abosban szállót rendeltem nekik, ahol széplányok melegítik előre az ágyakat.

TÁVÍRÁSZ

Abos még nem a miénk.

STROMFELD

(*hűvösen*) Hát el kell foglalni.

TÁVÍRÁSZ

Mindjárt meglesz az összeköttetés. Ki ugat bele?

STROMFELD

Hát maga?

VÖRÖSPARANCSNOK

Alássan jelentem, jelenteni szeretnék.

TÁVÍRÁSZ

Az anyád! Ez szól bele. A 46. dandár jelentkezik, elfoglalta Nyustyát. Utasítást kér.

STROMFELD

Pihenő után törjenek elő Tiszolcig.

VÖRÖSPARANCSNOK

Alássan jelentem, parancsnok elvtárs, nem bírom már.. Tiszafüred óta vagyok itt, és már előbb is... Ön már Ludovikán is parancsnok volt.

TÁVÍRÁSZ

A 46-osok tüzérségi támogatást kérnek.

STROMFELD

Irányítsd át az osztályt Aggtelekről. Mi van, fiam?

VÖRÖSPARANCSNOK

Hisz már rendelkezési állományban is... halálisan fáradt vagyok. Én a császári és királyi hadsereg századosa voltam.

TÁVÍRÁSZ

(*morog*) Szuhafőnél elakadt a lőszeroszlop.

VÖRÖSPARANCSNOK

Szegeden a volt évfolyamtársaim kávéháztól kávéházig korzóznak, s úgy lépnek előre a rangban. Hozzám már mindegyik rangidős...

TÁVÍRÁSZ

Na, ez beszart. Apparát, apparát, kapsz egy pofont!

STROMFELD

Szuhafő? Küldj ki egy utászszakaszt.

VÖRÖSPARANCSNOK

Itt meg eltörölték a rangokat. Én mint volt százados...

STROMFELD

Írd, napiparancs! Hoványi volt századost a lizskai áttörésnél tanúsított rendkívüli helytállása miatt a mai nappal volt őrnaggyá léptetem elő.

TÁVÍRÁSZ

Hurrá! Megvan az összeköttetés! Az anyját, de ügyes vagyok!

STROMFELD

Halló, ki beszél?

HANG(LANDLER)

Korbély beszél Pétervásáráról.

STROMFELD

Mi a keserves szakramentumot keres maga Pétervásárára?

HANG

Zavarom a csehet Disznód felé.

STROMFELD

A keservit! Még csak tüzérségi előkészítést csinálunk, magát a lovasság fedezi jobbról. Mi volt a parancs?

HANG

Jelentem, parancs volt, hogy nyugtalanítsam a csehet.

STROMFELD

A huszár anyátokat! És maga rohammal nyugtalanít? Pétervására a holnapra volt kitűzve, a terv szerint!

SZAMUELY

Erőt, egészséget, elvtársak.

HANG

Nem tehetek róla, jelentem, hogy a cseh nem nyugtalankodott, csak elfutott. Otthagytta Pétervásárát, mint bolond tehén a fát.

STROMFELD

Halló...

SZAMUELY

Erőt, egészséget, elvtársak. Vegyék le a nemzetszín karszalagokat!

SZAMUELY

Tiszt urak!

STROMFELD

Mit jelentsen ez?

SZAMUELY

Baráti látogatás. Körülnézek itt, mint jó szomszédnál szokás. Zavarok? Mindenki, aki önnél járt, úgy viselkedik, mintha császári- királyi tábornok lenne. Gondoltam, megnézem, mit művel maga itt. Vagy zavarok?

STROMFELD

Nem tudom mire vélni.

SZAMUELY

Maga olyan, mint egy arkangyal, Stromfeld. Pesten mindenki magáról beszél.

STROMFELD

Már régen akartam mondani, Szamuely, kérem, hogy fékezze meg az embereit. Zavarnak a munkámban.

SZAMUELY

A front mögötti bizottságok? *(nevet)* A forradalom lelkiismerete. Nemsokára idáig is elérnek, tudja?

31.**MIMI**

A nyugati pályaudvarhoz mentünk, a Frontmögötti Bizottságok szerelvényéhez. Tibor fogadott minket, megölelt. Tibor szeret engem! Épp a húsvéti beszédét írta a vérről. Megmutatta a császár vonatát, ott vesztegelt egy külső sínen. Fényűző vonat volt, a többinél szélesebb. Vörös plüssel kitapétázott tróntermes vagon is láttam. A trón és köröskörül minden vörös plüss. Függyönyök hatalmas bojtokkal. A trón kis emelvényen állt. Én, mint apám lánya, ráltem a trónra. Mindenki nevetett.

SZAMUELY

Ülj mellém, szívem.

MIMI

Mostanra és mindenkorra?

SZAMUELY

Tanácsstalan vagyok.

MIMI

Sírsz majd, ha átkarollak.

SZAMUELY

Miniszter lettem. Az életemen túl nem volt mit vesztenem.

MIMI

Így volt.

SZAMUELY

Ez a perc örökké tart, nem érzed?

MIMI

Nyumtalanul múlik el.

SZAMUELY

Koronás fők vagyunk, nem érzed?

MIMI

Nem érzed a kezem a válladon?

SZAMUELY

Néha még álmodom.

MIMI

Vedd könnyebben a dolgokat.

SZAMUELY

És ez az én bűnöm lenne?

MIMI

Régen még vártál rám.

SZAMUELY

Mennyi örjögés, mennyi gyalázat! Mennyi gúny! Az érzékeim eltompultak. Meghaltam.

MIMI

Felejtsd el, felejtsd el.

SZAMUELY

Miniszter lettem. Csak az életem maradt. Pfuj, ócskaság! Mennyi lom. Hogy zúgtak a harangok! Véres ünnepély. Szép lelkiismeret, mit tanácsolsz? Megcsókolsz-e még?

32.**KUN**

A célok világosak. A rangsorolt pontok közt első a haza védelme. Az egyenlőség záloga a Vörös Hadsereg. A forradalom veszélyben van! Könnyes szemmel látom a nép éberségét: listát készítettek a lámpavas vendégeiről, a hazafiatlanokról, a gófokról és a gyanúsakról, akik jóllaknak minden délben, és a helyesírást is ismerik. Dicséretes! A nép szava nem lehet pusztába kiáltott szó! A forradalom veszett ellenségei a sarkunkban lihegnek, és

a torkunkat keresik. A Népbiztosok Tanácsa bevezette az állandó ülésezést, aki elfárad, az az ellenforradalmat szolgálja. A Népbiztosok Tanácsa számít a munkástanácsokra, a tanácsok a forradalom templomai, ahol a nép ítéli meg a szabadság lehetőségeit. Félő azonban, hogy ravaszkodók kerítik hatalmukba a tanácsokat, nagy szavakkal és ígéretekkel, amikkel a népbiztosokat ostorozzák. A párt bomlasztókkal, gyanúsakkal hígult fel, és nagypofájúakkal, a hadseregben ágálnak a fiók-Bonaparték. A forradalom anyafarkasa veszélyt szimatolt, és ingerült, ellöki a kölykeit. A Népbiztosok Tanácsa nem veszítheti el a nép bizalmát! A nép támadástól fél, ez meg kell hogy sokszorozza erőit! Nézzétek, mit tesz északon a Vörös Hadsereg!

33.**SZAMUELY**

Elkalandozott a tekintete, tábornok úr. A katonáit nézi? Hogy menetelnek a mi győztes erőink. Maholnap eléri a lengyel határt. Mennyi van még hátra ebből a háborúból?

STROMFELD

Több, mint bármelyikünk gondolná. Persze, maga nagyon harcias. Landler, tudom, mit gondol. Maguk, kommunisták nem ismerik a fáradtságot.

SZAMUELY

És maga?

STROMFELD

Nekem ez a mesterségem.

SZAMUELY

Hallja a cseh ágyúkat? A mi utcáinkon még mezítláb futkároznak, és korog a gyomruk, lakassuk jól őket győzelmi hírekkel, minden ebédre egy város... Éltetni fognak mint a haza megmentőit, holott nem lesz mit enniük.

STROMFELD

Rám nem illik a jakobinussipka, köszönöm. A maga cseh ágyúí...Azok odaát nem lőnek

rosszul... nem egy tanítványom volt a Ludovikán. Felelek értük.

SZAMUELY

A vörös sipka csak csörög sokak fején. De akárhogy is, a maga tisztjei csak az orruk elé tett zsebkendővel közlekednek a komisszárok között. Fehérgondolkodás! Laokoón, fojtogat a vörös kígyód.

STROMFELD

Maguk tegeződnek a közkatonákkal. Vörösök. Én ismerem az én háborúm végét.

SZAMUELY

És hol a vége?

STROMFELD

Maguk olyanok, mint a gyermekek.

SZAMUELY

Nekünk nem lesz rossz az emlékezőtehetségünk. Mindenkinek az ő érdemei szerint. Élő szentekre van szükségünk... és egypár halottra. Mennyi győzelem! S ez itt nem képzelet, hanem valóság. Mondja, maga nem szokott álmodni?

STROMFELD

Nem minden tetszik nekem, amit maguk csinálnak... nem minden, ezt tudni kell...

SZAMUELY

Akkor meneküljön.

34.

MIMI

Hét kislány, hét szép kislány sétált az erdőnek szélibe, hét kislány nem ér az erdőnek végibe. Jaj nekem, hol a szép hangom! Micsoda emlékeim vannak! Jobb már csak odakívül nekem... Vörös bársonyt látok, és vörös a selyem, vörös hangok zúgnak. Krisztusom, de kell hánynom. Szűz Mária, édes Isten! Ne hagyj magamra!

35.

KATONA (SZAMUELY)

És ahogy égtek a falvak, amerre jártunk! Vörös volt a patak, mint mi magunk akár. Égett minden kastély, és emberek vállig földbe ásva, kifúl a hangom, hogy mindet felsoroljam, s a kutyák, ha eloldtuk a láncról, reszketeg kezek nem írják le soha. Fattyúgrófok, atyák rüfkéi szalmacsizmába, benzinköpenybe, éneklő fáklya, cselédöröm. Felhők úsztak a vérző menny alatt, madárrajokkal keverten, s alattuk a síríg hű sereg. Minden szó kevés! Tüzes parádé! Nekifogok, s elhallgatok újra, hogy felsoroljam. Bánja, ki nem volt velünk, derék legény! Dús sírban rohad püspök s báró, bőrén vitte el ostorunk nyomát, hisz nem érdem hinni a csodának, mint ájtatos anyó a templomi setétbe, de még szebb, ha hallod, hogy rí a nagyúr, mint csapdafogta róka, ha belét hasítja az acél. Ilyen húsból falni be, ki tudja, hogy bűn-e tényleg! Papok meséje! Ha párázó lovon gázolod esküdt ellenségedet, de szép! Férfimulatság, akár a test szerelme. Vörös lovasság! Áldás kíséri! S felhőben sörnyél-lovagok hada. S az édes csitrihús, mit nyeregben viszünk messze el. Türelmet adj, ég, hogy mindet elbeszéljem! Mit tettek az éhesből lett húségesek! Sírás és gyászos nyomor mélyén gondolva ránk, üdv nekünk és tisztelet! Emlékezz a jótevődre, ember!

36.

FECÓ

Volt egyszer egy császár, istenfélő és népét szerető, aki elment hat fiával, észak hat szőke hercegével, hős népe élén a világ ellen csatába - és... egyszer volt, hol nem volt, hogy magyarok országában talpra állt a róna, és miatt vállával megtámasztotta a Kárpátokat, hogy be ne düljenek, félkézzel odakapott, ahol az Isonzó vize a hegyekből kirohan. Kérges tenyerével sziklákat görgetett a Karszton és átnyúlt az Alpeselek felett. Egyszer volt hol nem volt... Amíg az életét védte, ráuszított

kis véredek sebesre marták a térdét. Mégis lábán maradt. Élő testével torlaszolta az erdélyi szorosok nyílását, megrohanta a Lovesen szakadékos halálhágóit, győzött az otrantói öbölben, gúzsbakötötte a vadvizek sodrát a szerb partok alatt. Egyszer volt...hol nem volt...

KÜLDÖNC

Felsőgednek jelenteni szeretnék.

FECÓ

Jelentsen!

KÜLDÖNC

Felsőged serege, a Nemzeti Hadsereg tegnap elindult Szegedről a Dunántúl irányába.

FECÓ

Ki parancsnokol seregeim felett?

KÜLDÖNC

Felsőged hűséges híve, vitéz Nagybányai Horthy Miklós.

(sötét)

